

Валерія МАРИК,*orcid.org/0000-0002-2607-6105*

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри історії музики та музичної етнографії

Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової

(Одеса, Україна) *ler_mar@ukr.net*

УКРАЇНСЬКА ОПЕРА В КОНТЕКСТІ МУЗИЧНОЇ КОНЦЕПТОЛОГІЇ

Музична концептологія – міждисциплінарна галузь, що досліджує музичні концепти як ключові елементи музичного мислення. Більшість існуючих музично-концептологічних розвідок вносять оригінальний вклад у розвиток самого музикознавства, розширюючи його аналітичний інструментарій та розкриваючи зв'язок між музикою та іншими видами мистецтва, мовою, мисленням, національними й культурними традиціями.

Вивчення української опери в руслі музичної концептології дозволяє повніше усвідомлювати процеси формування у музиці тих значень і смислів, котрі є невід'ємною частиною національних культурної спадщини та менталітету.

Узагальнено основні функції та методи музичної концептології. Завдяки концептологічному підходу виявлено основні концепти української опери – волі, Батьківщини, боротьби за свободу, трагізму людської долі, що сформувалися та існують в смисловому полі: прагнення до самовизначення (особистості, нації та держави), збереження національної традиції в її різних проявах, складності міжособистісних відносин, виразного ліризму, етичної проблематики, тем смерті та пророцтва та ін.

Сучасна українська оперна концептосфера поповнюється концептом постапокаліптичності, пов'язаного з новими культурними та соціальними реаліями, що викликані змінами у світі, війнами, катастрофами та відродженням після них. Цей концепт активно впроваджується в мистецтво, зокрема в опері, де музика стає виразником переживань і осмислення майбутнього після трагедій, що змінили і продовжують змінювати світ. Такий підхід дозволяє звернути увагу на трансформацію традиційних наративів і символів у семантичному просторі, де центральними темами стають боротьба за виживання і моральні вибори.

Ключові слова: музична концептологія, функції музичної концептології, методи музичної концептології, концептологічний підхід, концептуальний метод, системно-аналітичний метод, семіологічний метод, компаративний метод, герменевтичний метод, смисл, українська опера, концептосфера української опери, національна ідентичність, процес смислоутворення, культурний контекст, культурна пам'ять, інтерпретація, воля, Батьківщина, боротьба за свободу, трагізм долі людини, постапокаліптичність, Чорнобильдорф.

Valeriia MARIK,*orcid.org/0000-0002-2607-6105*

Ph.D. Candidate,

Associate Professor at the Department of Music History and Musical Ethnography

The Odessa National A. V. Nezhdanova Academy of Music

(Odesa, Ukraine) *ler_mar@ukr.net*

UKRAINIAN OPERA IN THE CONTEXT OF MUSICAL CONCEPTOLOGY

Musical conceptology is an interdisciplinary field that studies musical concepts as key elements of musical thinking. Most of the existing music conceptual studies make an original contribution to the development of musicology itself, expanding its analytical tools and revealing the relationship between music and other art forms, language, thinking, national and cultural traditions.

The study of Ukrainian opera in the context of musical conceptology allows us to better understand the processes of formation of meanings and senses in music that are an integral part of the national cultural heritage and mentality.

The main functions and methods of musical conceptology are summarised. The conceptual approach reveals the main concepts of Ukrainian opera – freedom, homeland, struggle for freedom, tragedy of human destiny – which have been formed and exist in the semantic field: the desire for self-determination (of the individual, nation and state), preservation of national tradition in its various manifestations, complexity of interpersonal relations, expressive lyricism, ethical issues, the themes of death and prophecy, etc.

The contemporary Ukrainian opera conceptual sphere is being enriched by the concept of post-apocalypticism, associated with new cultural and social realities caused by changes in the world, wars, disasters and the revival after them. This concept is being actively implemented in the arts, particularly in opera, where music becomes an expression of feelings and understanding of the future after tragedies that have changed and continue to change the world. This approach allows us to draw attention to the transformation of traditional narratives and symbols in a semantic space where the central themes are the struggle for survival and moral choices.

Key words: musical conceptology, functions of musical conceptology, methods of musical conceptology, conceptual approach, conceptual method, system-analytical method, semiological method, comparative method, hermeneutical method, meaning, Ukrainian opera, conceptosphere of Ukrainian opera, national identity, process of meaning-making, cultural context, cultural memory, interpretation, will, Motherland, struggle for freedom, tragedy of the human fate, post-apocalyptic, Chernobylford.

Постановка проблеми. Музична концептологія є відносно новим напрямом у музикознавстві, який досліджує ментальні утворення, відомі як музичні концепти, що репрезентують найважливіші смисли людського життя, втілені в музиці. Відсутність єдиної методологічної бази не гальмує розвиток цього напрямку, а, навпаки, стимулює його подальший прогрес, адже кількість досліджень у цій сфері зростає з кожним роком. Музична концептологія успішно інтегрується в контекст музикознавства, і попереду стоїть окреслення її функцій та узагальнення основних методів. Вирішення цих питань в даній роботі сприятиме формуванню більш цілісної уяви про музичну концептологію та її можливості, в також поглибленню розуміння процесів смислоутворення в музиці в руслі української оперної традиції. Аналіз концептосфери української опери дозволить не лише розкрити специфіку смислоутворення в національному музичному мистецтві, але й сприятиме розвитку концептологічного підходу до вивчення оперної творчості в Україні.

Аналіз досліджень. В нашій статті „Музична концептологія як напрям сучасного українського музикознавства” (2023 р.) представлена узагальнююча характеристика найповажніших вітчизняних наукових розвідок музично-концептологічного напрямку – П. Кордовської, Лу Цзе, Н. Тугушевої, Л. Півторацької, О. Стрильчук, О. Стрілецької та ін., – проаналізовано становлення та розвиток музичної концептології в Україні, підкреслено, що музична концептологія успішно вирішує складні питання, пов’язані з процесами смислоутворення в музичній творчості (Марік, 2023). З нерозглянутих нами раніше праць відмітимо також статтю Шюань Сун „Явище художнього концепту як актуальна музикознавча проблема”. В цій роботі досліджено теоретичні передумови аналізу художнього концепту в музиці. Автор звертає увагу на взаємодію інтелекту та емоцій у процесі сприйняття музичних творів, підкреслюючи концептуальну природу музики та її здатність передавати смисли через художні концепти (Сюн Шюань, 2023).

Загалом, аналіз сучасних досліджень свідчить про активний розвиток музичної концептології в Україні. Вчені зосереджуються на визначенні та класифікації музичних і художніх концептів, розробці різних підходів до їх вивчення.

Мета статті. Метою статті є узагальнення основних теоретичних засад музичної концептології, визначення її функцій та методів, а також аналіз концептосфери української опери. Дослідження спрямоване на розкриття процесів смислоутворення в музиці та їхньої ролі у формуванні

національної ідентичності, культурної пам’яті та емоційно-естетичного сприйняття українського оперного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Музична концептологія, як новітній напрямок у музикознавстві, набуває все більшого значення в дослідженнях, що спрямовані на вивчення ментальних утворень, які відображають глибинні смисли через музику. Вона виникла як реакція на потребу розкрити внутрішній зв’язок між звуковими явищами та інтелектуальними, емоційними та культурними контекстами, що їх оточують. У музиці закодовані численні культурно-історичні наративи, філософські ідеї, емоційні переживання, які часто важко вловити без допомоги спеціалізованих методів, які, між іншим, пропонує нам концептологічний підхід.

Попри відсутність єдиної методологічної бази, що стала б основою для всіх досліджень цього напрямку, музична концептологія демонструє неймовірну динаміку в розвитку: її важливим завданням стає не лише класифікація музичних концептів, але й виявлення взаємозв’язків між цими концептами та культурно-історичними реаліями.

Передусім нагадаємо, що музична концептологія відповідає специфічним критеріям науковості, що враховують особливості гуманітарного пізнання.

Одним із ключових моментів тут становиться направленість на розуміння та інтерпретацію смислових феноменів культури, зокрема музичних, з урахуванням їх історичного, соціального та власне культурного контексту, а також пов’язаних із ними суб’єктивних почуттів та емоцій. Визнання множинності значень і підходів сприяє співставленню різних інтерпретацій, що дозволяє наблизитися до осягнення семантичної багатогранності і багатозначності музичних концептів. Ціннісна орієнтація вимагає врахування духовних, естетичних та етичних аспектів музичного мистецтва. Історичний підхід передбачає аналіз еволюції музичних концептів, відображаючи культурно-соціальні контекстуальні зміни.

В свою чергу, концептологія забезпечує розгляд явищ у їх конкретному „середовищі”, враховуючи специфіку епохи, стилю, жанру та індивідуального композиторського мислення, а критичність та рефлексивність концептологічного дослідження сприяють об’єктивності та широті охоплення концептуального аналізу.

Отож дотримання цих критеріїв підвищує наукову якість досліджень у сфері музичної концептології та забезпечує їх відповідність „стандартам” гуманітарних наук.

Музична концептологія виконує, на наш погляд, низку ключових функцій. Однією з основних є

аналіз процесів смислоутворення, формування та передачі смислів у музиці – через виявлення та інтерпретацію музичних концептів. Важливою є також функція *систематизації знань*, яка полягає у структуруванні та класифікації музичних концептів.

Функція *інтерпретації культурних контекстів* дозволяє вивчати взаємозв'язки між музичними концептами та культурно-історичними умовами їх виникнення та розвитку. Дослідження специфіки музичних концептів сприяє *кращому розумінню виразових засобів та структур музичної мови*.

Нарешті, *розширення методологічних підходів* науки про музику забезпечує інтеграцію концептологічних методів у музикознавство для більш комплексного аналізу музичних явищ. Наприклад, застосування фреймової семантики для аналізу музичних творів дозволяє розкрити глибші смислові та формотворчі рівні композиції (І. Ягодзинська).

Взагалі, музична концептологія використовує цілу шерегу методів, що сприяють ретельному та ґрунтовному вивченню музичних творів. Серед основних методів пропонуємо виділити п'ять наступних:

- **системно-аналітичний метод (1)** дозволяє розглядати музичний твір як цілісну систему, де кожен елемент – наприклад, мелодія, гармонія, ритм, фактура, жанр, стилістика та ін. – взаємодіє з іншими для створення загального концепту.

- **компаративний метод (2)** передбачає порівняння різних музичних творів або стилів, що допомагає виявити спільні концепти та їх варіанти.

- **герменевтичний метод (3)** фокусується на розкритті „прихованих” смислів та значень інтерпретації. Наприклад, герменевтичний аналіз може допомогти зрозуміти, як певна симфонія відображає філософські ідеї свого часу.

- **семіологічний метод (4)** передбачає аналіз музичних знаків та символів, їх впливу на формування концептів у музиці. Наприклад, вивчення того, як використання певних інструментів або тональностей асоціюється з конкретними смислами/емоціями (т.зв. лейттебри і лейттональності), допомагає розкрити в музичному творі семантичні і асоціативні нашарування.

Застосування цих підходів у комплексі сприяє більш багатовимірному аналізу музичних творів, розкриваючи їх концептуальну сутність та культурне значення.

Власне **концептуальний метод (5)** у музичній концептології зосереджується на виявленні та аналізі ключових концептів, які формують смислову основу музичних творів.

Музичні концепти ідентифікуються в першу чергу завдяки концептуальному методу. При моделюванні змісту концепту враховуються центральні та периферійні ідеї або образи, які композитор втілює у творі. Аналізується також концептосфера – сукупність концептів, присутніх у творі, та їх взаємозв'язків, що сприяє розумінню його смислової „структури”.

Також концептуальний метод дозволяє відстежувати зміни в смисловому навантаженні концептів та їх розвиток – у творчості одного композитора або в межах певного музичного стилю/епохи. При **співвіднесенні музичних концептів з культурним контекстом** стає зрозумілим, як музичні концепти відображають культурні, історичні та соціальні реалії часу створення твору; оцінюється вплив концептів на музичну культуру і навпаки.

Отже, застосування концептуального методу сприяє не лише акцентуванню уваги на глибинній семантиці окремих музичних творів, але й розширює розуміння загальних тенденцій та закономірностей у розвитку музичного мистецтва. Цей підхід дозволяє виявити, як через музику передаються складні смисли та емоції, що є ключовим для повноцінного сприйняття та інтерпретації музичних творів.

Користуючись концептологічним підходом, ми проаналізували досить об'ємний матеріал з метою моделювання багатошарової, пов'язаної з національними культурно-історичними реаліями, концептосфери української опери. Зазначемо ключові концепти через призму деяких найбільш важливих в цьому сенсі оперних творів (розташовані в хронологічному порядку, відповідно до року створення):

- **воля (боротьба за свободу), Батьківщина.** У опері „Запорожець за Дунаєм” Семена Гулака-Артемовського (1863) даний концепт розкривається через образ головного героя, його прагнення повернутися на Батьківщину. Використання народних мелодій підкреслює зв'язок із фольклорними традиціями, надаючи опері національного колориту;

- **козацька доблесть, Батьківщина.** Концепт козацької звитяги репрезентує опера „Тарас Бульба” Миколи Лисенка (1890) (через маршові ритми, героїчні мотиви та драматичні хорові сцени, що підкреслюють відданість Батьківщині);

- **жіноча доля.** „Роксоляна” Деніса Січинського (1908) реалізує концепт жіночої долі в історичному контексті. Музика опери відзначається мелодійністю, яка походить від української пісні та романсу, що надає їй особливої емоційної виразності¹;

¹ Остаточну редакцію твору здійснив композитор Мирослав Скорик у 1993 році, що дозволило представити оперу на сцені Львівського оперного театру.

- **боротьба за свободу, єдність громади, жертвність.** В опері „Золотий обруч” (1930) Б. Лятошинський Лятошинський використовує динамічні оркестрові теми та драматичні хорові сцени, щоб підкреслити напруження та героїзм у протистоянні тухольської громади монголо-татарським загарбникам. Енергійні ритми та насичена гармонія передають дух боротьби та непокори. Хорові епізоди також відіграють важливу роль у демонстрації згуртованості громади. Спільне звучання голосів, часто в унісоні або гармонічно злагоджених акордах, символізує єдність та спільну мету мешканців Тухлі. У фінальних сценах опери музика набуває піднесеного та катарсичного характеру, відображаючи ідею очищення через жертву.

- **добро – зло, життя – смерть, реальність – потойбіч.** Низка цих концептів ініційована зацікавленістю композитором В. Губаренко гоголівською концептосферою, що привело до появи опери-балету „Вій” (1980). Добро і зло протиставлені за допомогою класичних для української опери засобів виразності – жанровості, пісенності, мелодійності, гармонії, ширше – гнучкості, неустанного розвитку, життєдайності – і інструментальним типом тематизму, дисонуючими вертикальними комплексами, відсутністю розвитку лейтмотивів, – створюють відчуття застиглості, статичності, жаху. Введення балетного персонажу – Панни – підкреслює його важливість і незвичайність, приналежність до двох світів – реального і нереального.

- **самотність, відчай, інтимність, ніжність, кохання, смерть.** Моноопера Віталія Губаренка „Листи кохання”, відома також під назвою „Ніжність”, є визначним твором української музичної культури, створеним у 1971 році. В її основі лежить новела французького письменника Анрі Барбюса „Ніжність”, яка розповідає про переживання жінки, що пише листи коханому після їхньої вимушеної розлуки. Вокальна лінія партії героїні відзначається гнучкістю та виразністю, включає як аріозні, так і речитативні інтонації, що дозволяє передати різні емоції – від ніжності та надії до відчаю та рішучості. Особливу роль відіграє лейтмотив ніжності, який проходить через усю оперу. У лаконічному вступі опери – своєрідному епіграфі, де звучить лейтмотив ніжності, з’являється також тема смерті. Ніжна наспівність та секундовим погойдуванням надає вступу рис колисковості, створюючи атмосферу інтимності. Оркестр виступає в якості повноправного учасника драматичної дії, та створює емоційний фон, що відображає всі нюанси змін у психологічному стані героїні та розкриває її внутрішній світ.

- **біблійний провідник, рідний край (міфологізований).** Про смислові нашарування біблійного концепту провідника народу опери „Мойсей” Мирослава Скорика (2001) вдало пише В. Степурко: „У творі висловлено наративну спрямованість до синтезування класико-романтичного композиційно-формотворчого конструкту з узагальнено-символічним «позачасовим» розумінням філософсько-поетичної образності. У цьому контексті церковна монодійна трихордовість або апелювання до образної сфери вокальних творів М. Лисенка висловлюють наративи звертання до Бога й уявлення про омріяний рідний край, що в кінцевому результаті утворює особистісний міфологічний простір буттєвості” (Степурко, 2021: 262).

Смислове ядро концептосфери української опери центрує такі ключові національні концепти, як **воля, Батьківщина (боротьба за свободу) та трагізм людської долі**, із самим широким емоційно-почуттєвим забарвленням.

Концептосфера української опери еволюціонує від мотивів пошуків національної ідентичності та зображення історичних подій через глибоке осмислення загальних соціальних проблем – і, водночас, внутрішніх, інтимних переживань окремо взятої людини, – зрештою – до сучасних суто оригінальних авторських концепцій, що поєднують традицію та новаторство, і нерідко генерують нові смисли та концепти.

Сучасні українські опери охоплюють широкий спектр тем – від міфологічних, архаїчних та історичних мотивів до постапокаліптичних сюжетів; поєднують різні музичні стилі, включаючи елементи класичної музики, фрі-джаз, електроніку та ін., створюючи унікальний аудіовізуальний простір.

Однією з найбільш цікавих музично-театральних творів останніх років є опера „Чорнобильдорф” (2020) – багаторівневий культурологічний проєкт, створений композиторами Романом Григорівим та Іллею Разумейком, відомими своїми інноваційними мистецькими ініціативами, такими як опера-реквієм „ЙОВ”, опера-антиутопія „GAZ”, футуристична опера „Аерофонія” та опера-цирк „Babylon”. Прем’єра „Чорнобильдорфу” відбулася в Мистецькому арсеналі в Києві, де глядачі стали свідками синтезу оперного співу, електронної музики, відеоарту та перформансу.

Дія опери розгортається в постапокаліптичному світі, де персонажі, які пережили катастрофу, намагаються відтворити втрачену культурну спадщину через ритуали та мистецтво. Вони використовують знайдений „Чорнобильдорфський кодекс” для реконструкції забутих традицій, що підкрес-

лює важливість культурної пам'яті та її ролі у відродженні суспільства.

У партитурі з'являються музичні цитати з творів Йоганна Себастьяна Баха, Миколи Лисенка, а також елементи автентичної української фольклорної музики. Використання електронних плат та сучасних технологій у поєднанні з оперним співом та давньоукраїнськими мелодіями створює полістилістичний музичний простір, який відображає постапокаліптичну атмосферу та пошук нової ідентичності через відродження культурних традицій людства (Bentia Julija, Kolada Andrij, 2023).

Концепт опери представлений в назві. Він поєднує топоніми Чорнобиль (Україна) та Цвентендорф (Австрія) – місця, пов'язані з атомною енергетикою. Дві атомні електростанції – одна, де відбувся вибух, і друга, яка була вибудована, але так ніколи й не була введена в експлуатацію завдяки свідомості людей. **Чорнобильдорф** – це відсилання до теми техногенної катастрофи та її наслідків, що спонукає до роздумів про відповідальність людства за свої дії перед природою та майбутніми поколіннями.

Проект об'єднує різні форми мистецтва: оперу, хореографію, відеоарт та перформанс. Такий підхід дозволяє підключити теми ідентичності, пам'яті та відродження, залучаючи глядача до комплексного естетичного досвіду (Bentia Julija, Kolada Andrij, 2023).

Опера включає використання рідкісних та древніх інструментів, таких як альпійська цитра, гуслі, кантеле, морін хуур (монгольська народна двострунна віолончель), а також постапокаліптична ударна установка. Особливою є сцена з алгоритмічним фортепіано Rhea-player австрійського винахідника Вінфріда Ритча, яке може звучати без музиканта, керуючись комп'ютерною програмою. Такі інновації додають опері сучасного звучання та підкреслюють її експериментальний характер (Bentia Julija, Kolada Andrij, 2023).

У проєкті задіяні відомі українські митці, зокрема поет Юрій Іздрик у ролі Орфея та австрійська актриса Анн Беннент у ролі Еврідіки (у вигляді аватара). Також беруть участь носії чорнобильської традиції співу Олексій Заєць, співачка Марічка Штирбулова та солісти формації NOVA OPERA.

Висновки. Попри відсутність єдиної методологічної основи, сучасні українські музикознавці є постійно і активно залученими в музично-концептологічний дискурс. Застосування узагальнених нами концептологічних методів дозволяє більш глибоко проникнути у зміст ідеї, що стоїть за кожним музичним твором, виявити внутрішні зв'язки між музикою та її культурним контекстом, а також розкрити багатшаровість музичних концептів, що втілюють важливі для кожної епохи філософські та духовні значення.

Застосовуючи концептологічний підхід, ми проаналізували концептосферу української опери через призму найбільш важливих оперних творів, зокрема „Запорожець за Дунаєм” Семена Гулака-Артемовського, „Тарас Бульба” Миколи Лисенка, „Золотий обруч” Б. Лятошинського, „Вій” Віталія Губаренко та ін. Концептосферу української опери змодельовано в смисловому полі прагнення до самовизначення (особистості, нації та держави), збереження національної традиції в її різних проявах, складності міжособистісних відносин, виразного ліризму, етичної проблематики, теми пророцтва та ін. Водночас музика вітчизняної опери стає виразником переживань і осмислення майбутнього після трагедій, що змінили і продовжують змінювати світ.

Аналіз української опери через призму музичної концептології відкриває нові горизонти для вивчення взаємозв'язку між музикою, культурною пам'яттю та національною ідентичністю, що сприятиме подальшому розвитку оперного мистецтва в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Івахова К. Фортепіанна творчість Мирослава Скорика: (художньо-дидактичний концепт). Хмельницький : ПП «Медобори-2006», 2013. 236 с.
2. Кордовська П. Музичний текст доби поставангарду як індивідуальний проєкт (на матеріалі творчості Сальваторе Шарріно) : дис. ... канд. мист.: 025 Музичне мистецтво. Х., 2022. 244 с.
3. Лу Цзе. Концептосфери китайської програмної фортепіанної музики XX – початку XXI століття : дис. ... канд. мистецтвозн.: 17.00.03 Музичне мистецтво. Львів, 2017. 187 с.
4. Марік В. Концептуальна система сучасного вітчизняного музикознавства. *Музичне мистецтво і культура*. 2017. Вип. 22. С. 45–57.
5. Марік В. Музична концептологія як напрям сучасного українського музикознавства. *Музичне мистецтво і культура*. 2023. Вип. 38. С. 114–127.
6. Марік В. Явище концепта та концептосфери в музичному мистецтві: до проблеми вічного образу : автореф. дис. ... канд. мист.: 17 00 03 Музичне мистецтво. Одеса, 2009. 16 с.
7. Морщакова О. Єдність культури і особистості: феномен творчості. *Психологія і суспільство*. 2006. № 3. С. 70–80.

8. Півторацька Л. Відтворення поезії „Давидових псалмів” Т. Шевченка у творах українських композиторів XX – XXI століть : дис. ... канд. мист.: 025 Музичне мистецтво. Харків, 2023. 287 с.
9. Сердюк Я. Віртуальне як концепт музичної науки : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00. 03 Музичне мистецтво. Харків, 2017. 16 с.
10. Степурко В. Опера Мирослава Скорики „Мойсей” за поемою Івана Франка як наратив класико-романтичного ідеалу. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. №2 (2021). С. 262–266.
11. Стрілецька О. Концепт індивідуального композиторського стилю та його проєкція на творчість інших митців (на прикладі фортепіанної творчості Кароля Шимановського) : дис. ... канд. мист.: 025 Музичне мистецтво. Львів, 2023. 313 с.
12. Стрильчук О. Композиторська поезія Олів’є Мессіана в світлі концептологічного підходу : дис. ... канд. мист.: 025 Музичне мистецтво. Одеса, 2019. 204 с.
13. Сюн Шиюань. Явище художнього концепту як актуальна музикознавча проблема. *Музичне мистецтво і культура*. 2023. Вип. 36. Кн. 1. С. 150–162.
14. Тугушева Н. Концептосфера Четвертої камерної симфонії Євгена Станковича як результат музично-поетичної взаємодії : автореф. дис. ... канд. мистецтв. : 17.00.03 Музичне мистецтво. Київ, 2018. 17 с.
15. Bentia Julija, Kolada Andrij. Чорнобильдорф: декілька уроків з конструювання майбутнього. *Українські коридори*. 06.03.2023. URL: https://uc.glissando.pl/%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B4%D0%BE%D1%80%D1%84-%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2-%D0%B7-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81/?utm_source=chatgpt.com

REFERENCES

1. Ivakhova K. (2013) Fortepianna tvorchist Myroslava Skoryka : (khudozhno-dydaktychnyi kontsept). [Piano creativity of Mirosław Skoryk : (artistic and didactic concept)] Khmelnytsky. PP Medoborn-2006. 236. [in Ukrainian].
2. Kordovska P. (2022) Muzychnyi tekst doby postanhardu yak individualnyi proekt (na materialy tvorchosti Salvatore Sharrino) [The musical text of the post-avant-garde era as an individual project (based on the work of Salvatore Charrino)] dys. ... kand. myst. : 025 Muzychne mystetstvo. Kh., 2022. 244. [in Ukrainian].
3. Lu Tszie (2017). Kontseptosfery kytaiskoi prohramnoi fortepiannoi muzyky XX – pochatku XXI stolittia. [Conceptspheres of Chinese program piano music of the 20th – early 21st centuries] dys. ... kand. myst. : 17.00.03 Muzychne mystetstvo. Lviv. 187. [in Ukrainian].
4. Marik V. (2017) Kontseptualna systema suchasnoho vitchyznianoho muzykoznavstva. [Conceptual system of modern domestic musicology] Muzychne mystetstvo i kultura. Vyp. 22. 45–57. [in Ukrainian].
5. Marik V. (2023) Muzychna kontseptolohiia yak napriam suchasnoho ukrainskoho muzykoznavstva. [Musical conceptology as a direction of modern Ukrainian musicology] Muzychne mystetstvo i kultura. Vyp. 38. 114–127. [in Ukrainian].
6. Marik V. (2008) Yavyshe kontsepta ta kontseptosfery v muzychnomu mystetstvi: do problemy vichnoho obrazu. [Phenomena of the concept and conceptosphere in musical art: to the problem of the eternal image.] avtoref. dys. ... kand. myst.: 17.00.03 Muzychne mystetstvo. Odessa. 16. [in Ukrainian].
7. Morshchakova, O. (2006) Yednist kultury i osobystosti : fenomen tvorchosti. [The unity of culture and personality : the phenomenon of creativity] Psykholohiia i suspilstvo. № 3. 70–80. [in Ukrainian].
8. Pivtoratska L. (2023) Vidtvorennia poetyky „Davydovykh psalmiv” T. Shevchenka u tvorakh ukrainskykh kompozytoriv XX – XXI stolit. [Reproduction of the poetics of «David's Psalms» by T. Shevchenko in the works of Ukrainian composers of the 20th – 21st centuries] dys. ... kand. myst. : 17.00.03 Muzychne mystetstvo. Kharkiv. 287. [in Ukrainian].
9. Serdiuk Ya. (2017) Virtualne yak kontsept muzychnoi nauky. [Virtual as a concept of music science] avtoref. dys. ... kand. mystetstvozn. Kharkiv. 16. [in Ukrainian].
10. Stepurko V. (2021) Opera Myroslava Skoryka „Moisei” za poemoiu Ivana Franka yak naratyv klasyko-romantichnoho idealu. [Mirosław Skoryk's opera “Moses» based on Ivan Franko's poem as a narrative of the classical-romantic ideal] Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. №2. 262–266. [in Ukrainian].
11. Striletska O. (2023) Kontsept individualnoho kompozytorskoho styliu ta yoho proektsiia na tvorchist inshykh myttsiv (na prykladi fortepiannoi tvorchosti Karolia Shymanovskoho). [The concept of an individual compositional style and its projection on the work of other artists (on the example of Karol Szymanowski's piano work)] dys. ... kand. myst. : 025 Muzychne mystetstvo. Lviv. 313. [in Ukrainian].
12. Strylchuk O. (2019) Kompozytorska poetyka Olivie Messiana v svitli kontseptolohichnoho pidkhodu. [The compositional poetics of Olivier Messiaen in the light of the conceptual approach] dys. ... kand. myst. : 025 Muzychne mystetstvo. Odessa. 204. [in Ukrainian].
13. Sun Shiyuan (2023) Yavyshe khudozhnoho kontseptu yak aktualna muzykoznavcha problema [The manifestation of the artistic concept is an urgent problem in musicology] Muzychne mystetstvo i kultura. Vyp. 36. Kn. 1. 150–162. [in Ukrainian].
14. Tugusheva N. (2017) Kontseptosfera Chetvertoi kamernoi symfonii Yevhena Stankovycha yak rezultat muzychno-poetychnoi vzaiemodii. [The conceptual sphere of Yevgeny Stankovich's Fourth Chamber Symphony as a result of musical and poetic interaction] avtoref. dys. ... kand. myst. : 17.00.03 Muzychne mystetstvo. Kyiv. 17. [in Ukrainian].
15. Bentia Julija, Kolada Andrij (2023) Chornobyldorf : dekilka urokov z konstruiuvannia maibutnoho. [Chornobyldorf : a series of lessons on the design of the future] Ukrainski korydory. URL: https://uc.glissando.pl/%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B4%D0%BE%D1%80%D1%84-%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2-%D0%B7-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].